

TOSHKENT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERSITETI
O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI BOSH PROKURATURASI
HUZURIDAGI IQTISODIY JINOYATLARGA QARSHI
KURASHISH DEPARTAMENT

“RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA IQTISODIY
XAVFSIZLIKNI TA’MINLASH: MUAMMOLAR VA YECHIMLAR

MAVZUSIDAGI RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY ANJUMANI TO‘PLAMI

FUQAROLAR PLASTIK KARTALARI KIBRXAVFSIZLIGINI TA’MINLASH
TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH” (MY CARD MOBIL ILOVASI)

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA SUN'IY INTELLEKT

Ilmiy elektron jurnal

*Elektron nashr. 329 sahifa.
2026-yil, fevral.*

Bosh muharrir:

Mo'minov Baxodir Boltaevich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Nasimov Rashid

Muharrir:

Ulug'ova Baxtiniso Norpulatovna

Musahhih:

Ulug'ova Baxtiniso Norpulatovna

Dizayner:

Egamberdiyev Elyor

Tahrir hay'ati:

1. Mo'minov Bahodir (hay'at raisi)	12. Xamza Eshankulov (O'zbekiston)
2. Rashid Nasimov (hay'at raisi o'rinbosari)	13. Iles Xujayarov (O'zbekiston)
3. Marat Raxmatullayev (O'zbekiston)	14. Mexriddin Raximov (O'zbekiston)
4. Muxammadjon Musaev (O'zbekiston)	15. Murodjon Sultanov (O'zbekiston)
5. O'tkir Xamdamov (O'zbekiston)	16. Bekmurodov Ulug'bek (O'zbekiston)
6. Ali Xikmet (AQSh)	17. Alisher Qobilov (O'zbekiston)
7. Dmitriy Rodionov (Rossiya)	18. Iroda Abdullaeva (O'zbekiston)
8. Dilnoza Muhammadieva (O'zbekiston)	19. Burova Ekaterina (Rossiya)
9. Gayrat Ishanxodjaev (O'zbekiston)	20. Xodiyeva Gulmira (O'zbekiston)
10. Nodir Rahimov (O'zbekiston)	21. Sultonboyeva Munira (O'zbekiston)
11. Akmal Abdusalomov (J. Koreya)	

Jamoatchilik kengashi:

1. Gul Tokdemir (Turkiya)	8. Olga Dzyabenko (Ispaniya)
2. Umid Axmedov (Daniya)	9. Stefani Estlund (Lyuksemburg)
3. Marko Porta (Italiya)	10. Sanjar Iskandavor (O'zbekiston)
4. Xristo Beloev (Bolgariya)	11. Aydos Sarsembayev (Qirg'iziston)
5. Muxriddin Muhitdinov (J.Koreya)	12. Svetomir Vasilev (Bolgariya)
6. Boshtyan Brumen (Sloveniya)	13. Pap Solt (Vengriya)
7. Bibigul Koshoeva (Qirg'iziston)	

MUNDARIJA

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA MOLIYA SOHASINING INNOVATSION RIVOJLANISH XUSUSIYATLARI	7
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, Mamadyarovna Go'zal Norboyevna	
MOLIYAVIY INKLYUZIYA VOSITALARI ORQALI CHEKKA HUDUDLARDA IQTISODIY FAOLLIKNI OSHIRISH MEKANIZMLARI	13
Eshov Mansur Po'latovich	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI BOSH PROKURATURA HUZURIDAGI IQTISODIY JINOYATLARGA QARSHI KURASHISH DEPARTAMENTI FAOLIYATI VA UNING MAMLAKAT IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDAGI O'RNI	20
Babadjanov Atxam Axmadjanovich	
ПОВЫШЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ УПРАВЛЕНИЯ ИННОВАЦИОННЫМИ ПРОЦЕССАМИ ДЛЯ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ В КОММЕРЧЕСКИХ БАНКАХ.....	26
Ахмедов Самандар Сайфуллоевич	
IQTISODIY XAVFSIZLIKNI TA'MINLASHDA BOJXONA XIZMATINING FISKAL FAOLIYATIGA TA'SIR QILUVCHI OMILLAR TAHLILI	32
Farxodov Farrux Furqatovich, Toshpo'lotova E'zoza Latifjonovna	
SOLIQ MA'MURCHILIGINI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI YASHIRIN IQTISODIYOT ULUSHINI QISQARTIRISH YO'LLARI.....	38
Mamatkulov Salimjon Raxmonkulovich	
IQTISODIY XAVFSIZLIKNI TA'MINLASHDA BOJXONA TO'LOVLARINI UNDIRISHNI RAQAMLASHTIRISHNING AYRIM MASALALARI.....	43
Pardayev To'liqin Nasirovich	
QARZ MUNOSABATLARINI RAQAMLASHTIRISH: IQTISODIY VA HUQUQIY MUNOSABATLARDAGI AHAMIYATI VA ISTIQBOLLARI.....	47
Quramboev Jamshid Rashid o'g'li	
EVALUATING THE EFFICIENCY OF COMMERCIAL BANKS IN UZBEKISTAN USING A MULTIPLE LINEAR REGRESSION MODEL.....	50
Rakhimberdiev Kuvonchbek Bakhtiyorovich	
TASHQI SAVDO OPERATSIYALARIDA DEBITOR QARZDORLIKLARNI BOSHQARISHNING RAQAMLI MODELI VA RISK-MONITORING TIZIMI.....	56
Tashmuxeimedov Dilmurod Mirabzalovich	
WAYS TO REDUCE THE RISK OF DIGITAL ATTACKS IN BANKING AND GOVERNMENT FINANCIAL SYSTEMS	62
M.N. Umarova	
MOLIYALASHTIRISH MANBALARINI DIVERSIFIKATSIYA QILISH KICHIK BIZNES IQTISODIY XAVFSIZLIGINI MUSTAHKAMLASH OMILI SIFATIDA.....	69
Abduxakimov Eldor Djaloliddinovich	
TADBIRKORLIK VA KICHIK BIZNESDA IQTISODIY XAVFSIZLIKNI TA'MINLASHNING NAZARIY MASALALARI	76
Aliyev Yashnarjon Egamberdiyevich	
MAHALLIY GILAM ISHLAB CHIQUARUVCHI KORXONALAR RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA MARKETING STRATEGIYALARINI TAKOMILLASHTIRISH VA IQTISODIY XAVFSIZLIKDA TAHDIDLARNI KAMAYTIRISH YO'LLARI	81
Arziyeva Sevinch Shomurot qizi	
TASHQI SAVDODA XATARLARNI KAMAYTIRISHDA SAVDONI MOLIYALASHTIRISH VOSITALARIDAN FOYDALANISH.....	85
Babadjanov Shuhrat Atxamovich	
KORXONALAR IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHNING KONTSEPTUAL VA METODOLOGIK ASOSLARI	92
Jamoliddinov Jobirbek Bohodir o'g'li	

KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING MOLIVAVIY XAVFSIZLIGINI TA’MINLASHNING METODOLOGIK JIHATLARI.....	97
Karimov Alibek Valiyevich	
KICHIK BIZNES KORXONALARIDA ISHLAB CHIQARISH OMILLARI NOMUTANOSIBLIGINING IQTISODIY XAVFSIZLIKKA TA’SIRINI BAHOLASH VA UNI BARTARAF ETISH MEXANIZMI.....	102
Kaypnazarova Gulshad Xojamuratovna	
КРИТЕРИИ ОЦЕНКИ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ В МАЛОМ БИЗНЕСЕ С ПОМОЩЬЮ SWOT-АНАЛИЗА.....	108
Набиев Бехзод Шавкатович	
TADBIRKORLIK VA KICHIK BIZNESNING IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA’MINLASH HAMDA QO’LLAB-QUVVATLASHNING ILMIY-AMALIY JIHATLARI.....	114
Tashmuxeimedova Yayra Atxamovna, Teshayev Sayimbek	
O’ZBEKISTONDA KICHIK BIZNESNI MOLIVALASHTIRISH ORQALI AHOLI BANDLIGINI OSHIRISH YO’LLARI.....	120
Toxirova Mushtariybegim Yashnarjon qizi	
QURILISH MATERIALLARI SANOATI KORXONALARIDA MOLIVAVIY XAVFSIZLIKNI TA’MINLASH STRATEGIYASI.....	124
Tursunov Bobir Ortikmirzayevich, Umarova Nargiza Xoldarovna	
РАЗРАБОТКА ЭФФЕКТИВНОЙ СТРАТЕГИИ ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЙ ТЕКСТИЛЬНОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ.....	134
Турсунов Бобир Ортикмиразевич	
KIMYO SANOAT KORXONALARI IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA’MINLASHDA MARKETING VOSITALARIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	141
Tursunxo’jayev Sardor Jamoliddin o’g’li	
MAMLAKAT QURILISH MATERIALLARI SANOATI KORXONALARI MOLIVAVIY XAVFSIZLIGIGA TA’SIR ETUVCHI OMILLARNING EKONOMETRIK TAHLILI.....	147
Umarova Nargiza Xoldarovna	
YENGIL SANOAT KORXONALARI IQTISODIY XAVFSIZLIGIGA TA’SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI.....	154
Sadriddinova Nigora	
RAQAMLI MOLIVAVIY INKLYUZIYA VOSITALARI ORQALI TUMANLAR O’RTASIDAGI IJTIMOIIY FARQNI KAMAYTIRISH MODELI.....	162
Xakimov Ziyodulla Ahmadovich, Tursunov Bobir Ortikmirzayevich, Adashaliyev Baxtiyorjon Valisher o’g’li	
O’ZBEKISTONDA YASHIRIN IQTISODIYOT KO’LAMINI QISQARTIRISHDA RAQAMLI IQTISODIYOTNING O’RNI	170
Jaloliddinov Anvar Jaloliddin o’g’li	
YASHIRIN IQTISODIYOT KO’LAMINI QISQARTIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH: O’ZBEKISTON BOJXONA ORGANLARI TAJRIBASI	176
Makkamov Z.X., Soatov S.S.	
RAQAMLI PLATFORMALAR ORQALI XALQARO SAVDODA IQTISODIY XAVFSIZLIKNI TA’MINLASH MUAMMOLARI VA ULARNI BARTARAF ETISH MEXANIZMLARI	182
Muxtorov Boburmizro Bahodir o’g’li	
RAQAMLI TO’LOV TIZIMLARI VA ELEKTRON HISOB-KITOBLARNING YASHIRIN IQTISODIYOT ULUSHINI KAMAYTIRISH MEXANIZMLARI.....	188
Norsafarov Bunyodshoh Muhiddinzoda	
PROSPECTIVE INDICATORS FOR MANAGING THE LEGALIZATION OF THE INFORMAL SECTOR AND INFORMAL EMPLOYMENT IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN	192
Qoraboyev Nuriddin Pardaboy o’g’li	
YASHIRIN IQTISODIYOT KO’LAMINI QISQARTIRISHDA TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN AHOLIGA KO’RSATILAYOTGAN BANK XIZMATLARINI TAKOMILLASHTIRISHNING RAQAMLI YO’NALISHLARI... 196	
To’patillayeva Gulnoza Sirojiddin qizi	
BIG DATA TEXNOLOGIYALARI YORDAMIDA SOLIQ RISKLARINI ANIQLASH VA YASHIRIN IQTISODIYOTNI QISQARTIRISH IMKONIYATLARI.....	201
Yakubova Nargiza Tursunbayevna, Maxmudov Jasurbek Ulug’bek o’g’li	

SOLIQLAR YOKI BOSHQA MAJBURIY TO'LOVLARNI TO'LASHDAN BO'YIN TOVLASH JINOYATI VA UNING MAMLAKAT IQTISODIY XAVFSIZLIGIGA TA'SIRI.....	208
Axmedov Zafar Bozorboyevich	
DAVLATLARNING IQTISODIY JINOYATCHILIKKA QARSHI KURASHDAGI XALQARO HAMKORLIGI: XALQARO TASHKILOTLAR, FATF STANDARTLARI VA AMALIY MEXANIZMLAR.....	213
Tashmuxe'dova Yayra Atxamovna	
IQTISODIY JINOYATLARNI ANIQLASH VA ULARGA QARSHI KURASHISHDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYALARINING O'RNI.....	221
Faxridinov Zafarjon Faxridin o'g'li, Tursunov Bobir Ortqimrizeyevich, Tashmuxe'dova Yayra Atxamovna	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA AHOLINING MOLIVAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISH IMKONIYATLARI.....	226
Azlarova Mushtariybegim Abror qizi	
RAQAMLI TO'LOV TIZIMLARI XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA DAVLAT INSTITUTSIONAL MEXANIZMLARINING ROLI.....	232
Kurbanbekova Mohichehra Turobjonovna, Azlarova Aziza Axrorovna	
MOLIVAVIY SAVODXONLIK TUSHUNCHASI VA UNING IQTISODIY RIVOJLANISHDAGI O'RNI.....	238
Maxmudova Muxlisa Qodirjon qizi, Sattorova Nasiba G'anijon qizi	
AHOLI MOLIVAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISH BO'YICHA XORIJIY ILMIY YONDASHUVLAR TAHLILI.....	244
Kurbanbekova Mohichehra Turobjonovna, Muzaffarova Dilbar Mamalatif qizi	
MAHALLIY OLIMLAR TADQIQOTLARIDA MOLIVAVIY SAVODXONLIK VA BANK XIZMATLARI MASALALARI.....	251
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, Maxmudova Muxlisa Qodirjon qizi	
BANK PLASTIK KARTALARI VA SHAXSIY HISOB RAQAMLARINI NAZORAT QILISH TIZIMINING NAZARIY ASOSLARI.....	258
Azlarova Aziza Axrorovna, Sattorova Nasiba G'anijon qizi	
AUTENTIFIKATSIYA SXEMALARINI TAHLIL QILISH VA ULARNING AFZALLIKLARI HAMDA KAMCHILIKLARI.....	265
Ahmedova Nilufar Shukratovna, Kurbanbekova Mohichehra Turobjonovna	
PLASTIK KARTALAR XAVFSIZLIGIGA TA'SIR KO'RSATUVCHI MAVJUD KIBERXAVFSIZLIK TAHDIDLARI TAHLILI.....	272
Kuziyeva Nargiza Ramazanovna, Maxmudova Muxlisa Qodirjon qizi	
ILG'OR XORIJIY MAMLAKATLARDA PLASTIK KARTALAR VA RAQAMLI TO'LOVLAR XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH TAJRIBALARI: FINTECH PLATFORMALARINING QIYOSIY TAHLILI VA MYCARD MOBIL ILOVASINI TAKOMILLASHTIRISH BO'YICHA TAVSIYALAR.....	278
Kurbanbekova Mohichehra Turobjonovna, Mashrapova Sabina Turobjonovna	
AHOLI MOLIVAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISHDA IJTIMOIIY TARMOQLARDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI BAHOLASH MEZONLARI VA INDIKATORLARI.....	285
Eshpulatova Muazzam Barnoyevna	
AHOLINING MOLIVAVIY SAVODXONLIGINI OSHIRISH MUAMMOLARI.....	292
Eshpulatova Muazzam Barnoyevna	
МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ОЦЕНКИ ЦИФРОВОЙ ЗРЕЛОСТИ ЭЛЕКТРОННОЙ КОММЕРЦИИ И ЕЁ ВЛИЯНИЕ НА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЙ.....	298
Назарова Гулчебра Нурмухамбетовна	
ОЦЕНКА ВЛИЯНИЯ ЦИФРОВОЙ ЗРЕЛОСТИ ЭЛЕКТРОННОЙ КОММЕРЦИИ НА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЙ УЗБЕКИСТАНА.....	305
Назарова Гулчебра Нурмухамбетовна	
MOLIVAVIY INKLIZIYADA KIBERXAVFSIZLIKNING O'RNI VA UNING BARQAROR IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI: BANK MOBIL ILOVALARI MISOLIDA.....	313
Saydamatova Muxlisabonu Rasuljon qizi	
MOLIVAVIY XIZMATLARDAN FOYDALANISHDA SOLIQ SAVODXONLIGINING O'RNI.....	318
Irgashev Anvar Farxodovich	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA ALTERNATIV KREDIT SKORING TIZIMLARINING AHAMIYATI.....	322
Lazizbek Ravshanov Baxtiyor o'g'li	

THE ECONOMIC ESSENCE OF LABOR AND ITS INTERPRETATION IN THE CONTEXT OF INTERNATIONAL FINANCIAL REPORTING STANDARDS.....	325
Nomozov Ilhomjon Ziyadullah ugli	
O‘ZBEKISTON KORXONALARIDA BIZNES JARAYONLARINI MODELLASHTIRISH AMALIYOTINI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI	328
Qarshiyeva Moxinur Olim qizi	
THE ROLE OF RITUALS IN ATTRACTING TOURISTS.....	331
Freshta Qayoumi	
O‘ZBEKISTONDA REKREATSION TURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING ILMIY-AMALIY O‘ZIGA XOS JIHATLARI.....	333
Po‘latova Mavluda Sanjar qizi	
O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTIDA TARMOQLAR KESIMIDA INVESTITSIYA SAMARADORLIGINI BAHOLASH	336
Otajonova Charosxon Polvonquli qizi	
MOLIYAVIY HISOBOTNING XALQARO STANDARTLARIDAN O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI AMALIYOTIDA FOYDALANISH IMKONIYATLARI VA RIVOJLANISH MUAMMOLARI.....	340
Valijonov X.A.	
IQTISODIYOTNI MODERNIZATSIYALASH SHAROITIDA KICHIK SANOAT ZONALARIDAGI KORXONALAR RAQOBATBARDOSHLIGI MASALALARI	344
Shodmonqulov Kamoliddin Murodillayevich	

IQTISODIYOTNI MODERNIZATSIYALASH SHAROITIDA KICHIK SANOAT ZONALARIDAGI KORXONALAR RAQOBATBARDOSHLIGI MASALALARI

Shodmonqulov Kamoliddin Murodillayevich
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti,
“Savdo ishi” kafedrası dotsenti
Elektron pochta: shodmonqulovkamoliddin@gmail.com
Telefon: +998 93 532 22 11
ORCID: 0009-0002-1431-4679

Annotatsiya. Mazkur maqolada iqtisodiyotni modernizatsiya qilish sharoitida kichik sanoat zonalarida faoliyat yuritayotgan korxonalarning raqobatbardoshligini oshirish masalalari tadqiq etilgan. Tadqiqot davomida korxonalar raqobatbardoshligiga ta’sir etuvchi asosiy omillar, jumladan, innovatsion faoliyat, investitsion jozibadorlik, ishlab chiqarishni modernizatsiya qilish, mahsulot sifati, raqamli texnologiyalarni joriy etish hamda sanoat kooperatsiyasi imkoniyatlari tahlil qilingan. Shuningdek, ichki va tashqi bozorlarda raqobat ustunliklarini shakllantirish, eksport salohiyatini kengaytirish va korxonalarning bozor pozitsiyalarini mustahkamlashning ustuvor yo’nalishlari yoritilgan. Tadqiqot natijalari asosida kichik sanoat zonalaridagi korxonalar faoliyati samaradorligini oshirish va ularning barqaror raqobatbardoshligini ta’minlash bo’yicha ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so’zlar: kichik sanoat zonalar, korxona raqobatbardoshligi, iqtisodiyotni modernizatsiya qilish, innovatsiyalar, investitsiyalar, raqamlashtirish, mahsulot sifati, eksport salohiyati, sanoat kooperatsiyasi, ishlab chiqarish samaradorligi.

Abstract. This article examines the issues of enhancing the competitiveness of enterprises operating in small industrial zones under the conditions of economic modernization. The study analyzes the main factors affecting enterprise competitiveness, including innovation activity, investment attractiveness, production modernization, product quality, the implementation of digital technologies, and opportunities for industrial cooperation. Particular attention is paid to the formation of competitive advantages in domestic and international markets, the expansion of export potential, and the strengthening of enterprises’ market positions. Based on the research findings, scientific and practical recommendations have been developed to improve the performance of enterprises in small industrial zones and ensure their sustainable competitiveness.

Keywords: small industrial zones, enterprise competitiveness, economic modernization, innovation, investment, digitalization, product quality, export potential, industrial cooperation, production efficiency.

Аннотация. В статье исследуются вопросы повышения конкурентоспособности предприятий, функционирующих в малых промышленных зонах в условиях модернизации экономики. Проанализированы основные факторы, влияющие на конкурентоспособность предприятий, включая инновационную активность, инвестиционную привлекательность, модернизацию производства, качество продукции, внедрение цифровых технологий и развитие промышленной кооперации. Особое внимание уделено формированию конкурентных преимуществ на внутреннем и внешнем рынках, расширению экспортного потенциала и укреплению рыночных позиций предприятий. По результатам исследования разработаны научно-практические рекомендации, направленные на повышение эффективности деятельности предприятий малых промышленных зон и обеспечение их устойчивой конкурентоспособности.

Ключевые слова: малые промышленные зоны, конкурентоспособность предприятий, модернизация экономики, инновации, инвестиции, цифровизация, качество продукции, экспортный потенциал, промышленная кооперация, эффективность производства.

KIRISH

Hozirgi davrda iqtisodiyotni modernizatsiya qilish, ishlab chiqarish jarayonlarini texnik va texnologik jihatdan yangilash hamda raqobatbardosh mahsulotlar ishlab chiqarishni kengaytirish mamlakatlarning strategik rivojlanishida muhim omillardan biri hisoblanadi. Bozor iqtisodiyoti sharoitida har bir korxonaning muvaffaqiyati uning raqobatbardoshlik darajasiga bevosita bog'liq bo'lib, mazkur ko'rsatkich ishlab chiqarish samaradorligi, mahsulot sifati, innovatsion salohiyat va boshqaruv tizimining samaradorligini o'zida mujassam etadi.

O'zbekiston iqtisodiyotida amalga oshirilayotgan keng ko'lamli islohotlar, xususan, sanoat tarmoqlarini modernizatsiya qilish, mahalliy ishlab chiqaruvchilarni qo'llab-quvvatlash va tadbirkorlik muhitini yanada takomillashtirishga qaratilgan chora-tadbirlar natijasida kichik sanoat zonalarini (KSZ) faoliyati izchil rivojlanib bormoqda. Ushbu zonalarda faoliyat yuritayotgan korxonalar iqtisodiyotning real sektorida muhim o'rin egallab, yangi ish o'rinlari yaratish, eksport hajmini kengaytirish hamda import o'rnini bosuvchi mahsulotlar ishlab chiqarishda salmoqli hissa qo'shmoqda.

Shu bilan birga, kichik sanoat zonalarida faoliyat yuritayotgan korxonalar raqobatbardoshligini oshirish zamonaviy iqtisodiy taraqqiyotning dolzarb masalalaridan biri bo'lib qolmoqda. Global bozorlar talablarining o'zgaruvchanligi, texnologik yangilanish sur'atlarining jadallashuvi hamda resurslar uchun raqobatning kuchayishi korxonalardan zamonaviy boshqaruv yondashuvlarini qo'llashni, innovatsion faoliyatni rivojlantirishni va ishlab chiqarish jarayonlarini doimiy takomillashtirib borishni talab etadi.

Mazkur mavzuning dolzarbligi shundaki, iqtisodiyotni modernizatsiya qilish sharoitida kichik sanoat zonalaridagi korxonalar raqobatbardoshligini oshirish orqali sanoat tarmoqlarining barqaror rivojlanishini ta'minlash, eksport salohiyatini kengaytirish hamda milliy iqtisodiyotning xalqaro maydondagi raqobatbardoshligini mustahkamlash imkoniyati yaratiladi. Shu sababli korxonalar raqobatbardoshligini belgilovchi omillarni chuqur tahlil qilish, mavjud imkoniyatlardan samarali foydalanish hamda raqobat ustunliklarini shakllantirishga qaratilgan ilmiy asoslangan tavsiyalar ishlab chiqish muhim ilmiy va amaliy ahamiyat kasb etadi.

Kichik sanoat zonalarini iqtisodiyotni modernizatsiya qilish siyosatining muhim tarkibiy qismi bo'lib, ular raqobatbardosh korxonalarni shakllantirish uchun qulay muhit yaratadi. Tayyor infratuzilma, soliqliq imtiyozlari, logistika imkoniyatlari va davlat tomonidan ko'rsatilayotgan qo'llab-quvvatlash mexanizmlari kichik sanoat zonalaridagi korxonalar faoliyatini samarali tashkil etishga xizmat qilmoqda. Biroq ushbu imkoniyatlardan to'liq foydalanish uchun korxonalarning ichki boshqaruv tizimi, marketing strategiyasi, innovatsion faoliyati va inson kapitali salohiyatini kuchaytirish zarur.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining bir qator farmon va qarorlarida kichik sanoat zonalarini tashkil etish hamda ularning faoliyatini qo'llab-quvvatlash iqtisodiy modernizatsiya siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilangan. Bugungi kunda respublikaning barcha hududlarida kichik sanoat zonalarini faoliyat yuritmoqda va ular o'z hududida kichik sanoat korxonalarining raqobatbardoshligini oshirishga bevosita xizmat qilmoqda.

Kichik sanoat zonalarini iqtisodiy modernizatsiyaning muhim harakatlantiruvchi omili sifatida quyidagi vazifalarni bajaradi:

- ishlab chiqarish quvvatlarini joylashtirishni optimallashtiradi;
- import o'rnini bosuvchi va eksportga yo'naltirilgan mahsulotlar ishlab chiqarishni rag'batlantiradi;
- ishlab chiqarishning innovatsion yo'nalishini kuchaytiradi;
- hududiy iqtisodiy faollikni oshiradi va bandlikni ta'minlaydi.

Korxona raqobatbardoshligi ishlab chiqarish resurslarini samarali boshqarish, bozorda barqaror mavqega ega bo'lish, mahsulot sifati, narxi va innovatsion yondashuvlar orqali raqobatchilar oldida ustunlikka erishish qobiliyatidir.

Kichik sanoat zonalaridagi korxonalar raqobatbardoshligini belgilovchi asosiy mezonlar quyidagilardan iborat:

Mahsulot sifati va narx nisbati. Bozor talablariga mos, sifatli va maqbul narxdagi mahsulot ishlab chiqarish korxonaning raqobat ustunligini ta'minlaydi.

Innovatsion salohiyat. Texnologik yangiliklarni joriy etish, ishlab chiqarish jarayonlarini raqamlashtirish va ilmiy yutuqlardan foydalanish raqobat ustunligini kuchaytiradi.

Moliyaviy barqarorlik. Korxonaning moliyaviy oqimlarini samarali boshqarish, investitsiya manbalarini diversifikatsiya qilish va xarajatlarni optimallashtirish raqobatbardoshlikni mustahkamlaydi.

Kadrlar salohiyati. Malakali ishchi kuchi va boshqaruv xodimlarining mavjudligi ishlab chiqarish jarayonining samaradorligini belgilaydi.

Bozor strategiyasi. Samarali marketing siyosati, brend yaratish va eksport bozorlari bilan ishlash korxonaning uzoq muddatli raqobat qobiliyatini ta'minlaydi.

Raqobatbardoshlikka bir qator omillar ta'sir etadi. Ularning asosiylari quyidagilardan iborat:

a) Infratuzilma omillari. Kichik sanoat zonalarining rivojlangan infratuzilmasi, ya’ni energiya, transport, aloqa, logistika va muhandislik tarmoqlarining mavjudligi korxonalarning ishlab chiqarish xarajatlarini kamaytiradi va mahsulot tannarxini pasaytiradi. Shu bois davlat tomonidan kichik sanoat zonalari infratuzilmasini rivojlantirish korxonalar raqobatbardoshligini oshirishda muhim ahamiyatga ega.

b) Investitsion va moliyaviy muhit. Korxonalar raqobatbardoshligining muhim manbalaridan biri barqaror moliyaviy manbalar bilan ta’minlanganlikdir. Imtiyozli kreditlar, subsidiyalar, davlat kafolatlari va xorijiy investitsiyalarni jalb etish kichik sanoat zonalaridagi korxonalarning texnik modernizatsiyasini jadallashtiradi.

c) Innovatsion-texnologik rivojlanish. Zamonaviy texnologiyalarni joriy etish, ishlab chiqarish jarayonlarini avtomatlashtirish va raqamlashtirish raqobatbardosh mahsulot ishlab chiqarishning asosiy shartlaridan biridir. Shu nuqtayi nazardan, kichik sanoat zonalarida innovatsion startaplarni qo’llab-quvvatlash, texnoparklar bilan integratsiyani kuchaytirish va ilmiy-tadqiqot muassasalari bilan hamkorlikni rivojlantirish muhim ahamiyat kasb etadi.

d) Kadrlar va boshqaruv salohiyati. Raqobatbardosh korxona, avvalo, raqobatbardosh inson kapitaliga ega bo’lgan korxonadir. Ishchi kuchining malakasini oshirish, kasb-hunar ta’limi va dual ta’lim tizimini yo’lga qo’yish orqali korxonalar samaradorligini sezilarli darajada oshirish mumkin.

e) Davlat qo’llab-quvvatlashi va tartibga solish siyosati. Soliq imtiyozlari, bojxona yengilliklari, kredit kafolatlari va ma’muriy tartiblarning soddalashtirilishi kichik sanoat zonalaridagi korxonalar uchun qulay raqobat muhitini shakllantiradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Kichik sanoat zonalaridagi korxonalar raqobatbardoshligini oshirish bevosita iqtisodiyotni modernizatsiya qilish jarayonlari bilan bog’liq. So’nggi yillarda kichik sanoat zonalari orqali ko’plab yangi ishlab chiqarish korxonalari ishga tushirilib, yangi ish o’rinlari yaratilmoqda. Shu bilan birga, eksportbop va import o’rnini bosuvchi mahsulotlar ishlab chiqarish hajmi ham izchil oshib bormoqda.

Tahlillar shuni ko’rsatadiki, kichik sanoat zonalarida faoliyat yuritayotgan korxonalar raqobatbardoshligi ko’p jihatdan quyidagi omillar bilan belgilanadi:

- ishlab chiqarish quvvatlarining texnik holati;
- marketing strategiyalarining mavjudligi va samaradorligi;
- innovatsion faoliyat darajasi;
- moliyaviy mustaqillik darajasi;
- davlat tomonidan qo’llab-quvvatlash mexanizmlaridan foydalanish samaradorligi.

Shu sababli har bir kichik sanoat zonasida korxonalar raqobatbardoshligini baholash tizimini joriy etish hamda baholash natijalariga ko’ra differensial imtiyozlar berish maqsadga muvofiqdir. Bunday yondashuv korxonalarni innovatsion faoliyatga, ishlab chiqarishni modernizatsiya qilishga, mahsulot sifatini oshirishga va eksport salohiyatini kengaytirishga rag’batlantiradi.

Siz yuborgan adabiyotlar ro’yxati ilmiy maqola yoki tezis uchun juda kam. OAK va GOST 7.1–2006 talablari asosida rasmiylashtirilgan va mavzuga mos ravishda boyitilgan variant quyidagicha:

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO’YXATI

1. Investitsiyaviy faollik: tahlil va imkoniyatlar: jamoaviy monografiya. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2019. – 80 b.
2. Shodmonqulov K.M. Kichik sanoat zonalari faoliyatini samarali boshqarish yo’nalishlari (Qashqadaryo viloyati misolida): i.f.f.d. (PhD) dissertatsiyasi avtoreferati. – Toshkent, 2022. – 56 b.
3. Shodmonqulov K.M., Adilbekov A. Kichik sanoat zonalari faoliyatini samarali boshqarish tamoyillari // Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot. – 2023. – 30-sentabr. – B. 45–52.
4. Salimov B.T., Salimov B.B. Kichik sanoat zonalarini barpo etish va rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy asoslarini takomillashtirish: monografiya. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2020. – 168 b.
5. Abdurahmonov Q.X. Investitsiyalar iqtisodiyoti. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2022. – 320 b.
6. Qosimova M.S., Ergashev A.A. Hududiy sanoat siyosati va sanoat zonalarini rivojlantirish istiqbollari // Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar. – 2021. – №4. – B. 112–120.
7. G’ulomov S.S. Raqamli iqtisodiyot va sanoatni modernizatsiya qilish masalalari. – Toshkent: Fan, 2021. – 284 b.
8. O’zbekiston Respublikasi Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi rasmiy sayti [Elektron resurs]. – URL: <https://invest.gov.uz> O’zbekiston Respublikasi Prezidenti rasmiy veb-sayti [Elektron resurs]. – URL: <https://president.uz>
9. O’zbekiston Respublikasi Milliy statistika qo’mitasi rasmiy sayti [Elektron resurs]. – URL: <https://stat.uz>
9. World Bank. Doing Business Reports [Electronic resource]. – URL: <https://www.worldbank.org>
10. United Nations Conference on Trade and Development (UNCTAD). World Investment Report 2024 [Electronic resource]. – URL: <https://unctad.org> (accessed: 22.06.2026).

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA SUN'IY INTELLEKT

Ilmiy elektron jurnal

(MAXSUS SON)

Bosh muharriri: Mo'minov Baxodir Boltaevich

Bosh muharrir o'rinbosari: Nasimov Rashid

Muharrir: Ulug'ova Baxtiniso Norpulatovna

Musahhih: Ulug'ova Baxtiniso Norpulatovna

Dizayner: Egamberdiev Elyor

“Raqamli transformatsiya va sun'iy intellekt” jurnali 23.10.2020-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№1124 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

